

ZP-NKWR.431.2.34.2020.EK

Pani
Elżbieta Kasprzak
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Przemkowie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 14 i 15 lipca 2020 r. na podstawie art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. 2020 r. poz. 821) dalej zwanej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Edyta Kubicka – starszy inspektor wojewódzki, przewodnicząca zespołu oraz Emilia Molska - Kaźmierczak - inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Ośrodku Pomocy Społecznej w Przemkowie, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „OPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudnienia pracowników Ośrodka realizujących zadania wynikające z ustawy z wymaganymi kwalifikacjami. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 16 czerwca 2020 r. przez Wicewojewodę Dolnośląskiego Planem kontroli na II półrocze 2020 r.

W okresie objętym kontrolą, od 1 lipca 2019 r. do 14 lipca 2020 r. funkcję Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Przemkowie pełniła Pani Elżbieta Kasprzak, będąca odpowiedzialną za realizację zadań w ocenianych obszarach.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną. Uzasadnieniem tej oceny jest ustalony w czasie kontroli stan faktyczny i prawny.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod numerem 2. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań,

aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników, a także pisemnych oświadczeń złożonych przez Panią Elżbietę Kasprzak.

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

Uchwałą nr XLIII/207/18 Rady Miejskiej w Przemkowie z dnia 26 kwietnia 2018 r. nadano statut Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Przemkowie.

Ponadto:

- Uchwałą nr XXIV/125/2012 Rady Miejskiej w Przemkowie z dnia 29 maja 2012 r. wyznaczono OPS jako podmiot właściwy do pracy z rodziną;
- Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Przemkowie Zarządzeniem Nr 8/2020 z dnia 16 marca 2020 r. wprowadził Regulamin Organizacyjny oraz Schemat Organizacyjny jednostki. W schemacie organizacyjnym w § 6 w punkcie a) wyodrębniono dział pomocy środowiskowej, a w nim stanowiska: pracownika socjalnego, starszego specjalisty pracy z rodziną oraz asystenta rodziny;
- Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Przemkowie Zarządzeniem Nr 36/2018 z dnia 31 grudnia 2018 r. powołał Zespół ds. Asysty Rodzinnej w OPS w Przemkowie i określił jego organizację. *(dowód: akta kontroli str. 13- 30)*

Gminny program wspierania rodziny

W świetle art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny. W okresie objętym kontrolą obowiązywały dwa programy. Uchwałą nr XXIII/117/2016 Rady Miejskiej w Przemkowie z dnia 3 listopada 2016 r. przyjęto „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 - 2019”, a uchwałą nr XV/110/20 z dnia 23 marca 2020 r. przyjęto „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020 - 2022”. W obu Programach jako cel główny wskazano „Tworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny oraz pomoc rodzicom w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo – wychowawczych w gminie Przemków”. W realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016 - 2019 określono następujące cele szczegółowe:

- Wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo celem przywrócenia prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie;
- Praca z rodziną w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym;
- Zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie.

Natomiast w Gminnym Programie Wspierania Rodziny aktualnie obowiązującym, na lata 2020 – 2022, dodatkowo wyróżniono kolejne trzy cele szczegółowe:

- Pozostawienie dzieci i młodzieży w środowisku zamieszkania;
- Współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi na rzecz dziecka i rodziny;
- Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

W Programach wskazano ponadto realizatorów działań, wskaźniki, przewidywane efekty oraz źródła ich finansowania. W zapisach końcowych Programów określono, że będą one poddawane monitoringowi i ewaluacji. W dniu kontroli przedstawiono kontrolującym dokument z dnia 20 grudnia 2019 r. poświadczający przeprowadzenie ewaluacji i podsumowania założonych w Programie na lata 2016 – 2019 celów w związku z tym, że okres jego obowiązywania upływał 31 grudnia 2019 r. (*dowód: akta kontroli str. 31 – 51, 52-63*)

W świetle art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190 ustawy.

Gmina Przemków realizowała zadania ustawowe w ww. zakresie oraz Gminny Program Wspierania Rodziny poprzez:

- a) wdrażanie projektów doskonalących kompetencje wychowawcze rodziców, w tym obszarze zrealizowano m.in.:
- w 2019 roku warsztaty profilaktyczne „**Szkoła Rodzica**”, w ramach współpracy Szkół z terenu Gminy Przemków, Ośrodka Pomocy Społecznej w Przemkowie z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Polkowicach, w których ogółem wzięło udział 20 rodzin, w tym 2 współpracujące z asystentem rodziny. Zajęcia grupowe odbywały się w Zespole Szkół w Przemkowie raz w tygodniu, od września do listopada. Prowadzone były one przez specjalistów, m.in. psychologa z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Polkowicach.
 - od czerwca 2018 r. do września 2019 r. **projekt „Uczę się i rozwijam”** w trzech szkołach podstawowych na terenie Gminy. Jego celem było wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów. W ramach projektu szkoły zorganizowały nowoczesne pracownie przyrodnicze, matematyczne i językowe. Brało w nim udział 450 uczniów, którzy zostali objęci szeregiem dodatkowych zajęć pozalekcyjnych, które rozwijały uzdolnienia z różnych przedmiotów i organizowały im czas wolny. Warsztaty były prowadzone przez 8 nauczycieli z terenu Gminy Przemków. Zajęcia odbywały w każdej szkole, po 10 zajęć w tygodniu.

Natomiast dla rodziców potrzebujących dodatkowego wsparcia organizowane były zajęcia

z psychologiem współpracującym z Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Skorzystało z nich 30 osób, w tym 8 rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi oraz 2 rodziny współpracujące z asystentem rodziny. Były to konsultacje indywidualne. Projekt był finansowany ze środków unijnych, budżetu państwa oraz ze środków własnych Gminy.

- 3 spotkania (od marca do kwietnia 2019 r.) z rodzicami uczniów Liceum Ogólnokształcącego, które zorganizował Zespół Szkół im. Ireny Sendler w Przemkowie, w ramach finansowania ze środków Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Przemkowie. Prowadził je pedagog i uczestniczyło w nich 15 rodziców. Spotkania dotyczyły sygnałów ostrzegawczych wskazujących na zagrożenie płynące z kontaktów dzieci z substancjami psychoaktywnymi oraz sposobów rozpoznawania, zapobiegania wszelkim formom uzależnienia. Zorganizowano także w miesiącu kwietniu 2019 r. spotkanie młodzieży z dzielnicowym Policji z Przemkowa. Uczestniczyły w nim 33 osoby. Temat spotkania poruszał problem konsekwencji czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.
 - **projekt „Rodzina = Wartości + Tradycje”** w ramach programu "Dolnośląskie Małe Granty" realizowanego przez Dolnośląską Federację Organizacji Pozarządowych. Był on dofinansowany z budżetu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego. Z wnioskiem o dotację wystąpiła grupa nieformalna „Rodzinni Przemkowanie” przy współpracy Zespołu Szkół im. Ireny Sendler w Przemkowie. Projekt trwał 2 miesiące od maja do czerwca 2019 roku. Główny jego cel to działalność na rzecz promocji rodziny i wzajemnych relacji jako podstawy do właściwego funkcjonowania w społeczeństwie. W projekcie brało udział 200 osób: młodzież z Zespołu Szkół w Przemkowie, Szkół Podstawowych w Przemkowie, rodziny korzystające z pomocy społecznej oraz chętni do współpracy dorośli mieszkańcy Gminy Przemków m.in. członkowie Przemkowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Zajęcia prowadzone były przez 5 nauczycieli ze szkół w Przemkowie w ramach wolontariatu. Dwa razy w tygodniu od maja do czerwca 2019 roku odbywały się zajęcia artystyczne, 1 raz w tygodniu recytatorskie, a zajęcia kulinarne odbyły się w ciągu trzech dni w czerwcu. Celem projektu była wymiana doświadczeń oraz wzmocnienie więzi między dziećmi, rodzicami i dziadkami.
- b) stwarzanie dzieciom możliwości aktywnego spędzania czasu wolnego. Gmina Przemków realizowała to zadanie poprzez udział dzieci:
- w półkoloniach organizowanych przez Dom Wczasów Dziecięcych,
 - w zajęciach w Bibliotece Miejskiej i Przemkowskim Ośrodku Kultury,

- w koloniach letnich organizowanych przez Kuratorium Oświaty lub przez jedno z biur podróży dla „dzieci i młodzieży z mniejszymi szansami w okresie wakacji”.

(dowód: akta kontroli str. 32, 83-94)

W myśl art. 10 ust. 3 ustawy, rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych gmina zapewnia wsparcie w formie pracy z nią, w szczególności poprzez konsultacje i poradnictwo, terapie i mediacje, usługi opiekuńcze i specjalistyczne, pomoc prawną i grupy wsparcia. Gmina Przemków realizowała to zadanie poprzez:

a) Konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, terapie oraz grupy wsparcia

Rodziny potrzebujące wsparcia, korzystały z nieodpłatnego poradnictwa specjalistycznego, udzielanego na terenie OPS przez:

- pracowników socjalnych na bieżąco, w ramach ich obowiązków służbowych;
- psychologa w każdą środę, były to zajęcia indywidualne (terapię) w godzinach: 15.00 – 17.00, zajęcia grupowe (grupy wsparcia) w godzinach: 17.00 – 19.00;
- terapeutę w każdą środę, były to zajęcia indywidualne (terapię) w godzinach: 17.00 – 19.00, zajęcia grupowe (grupy wsparcia) w godzinach: 15.00 – 17.00;

W okresie pandemii Covid - 19, tj. od marca 2020 r. do czerwca 2020 r. kontakt ww. specjalistów z podopiecznymi odbywał się telefonicznie. W 2019 r. wsparciem psychologa i terapeuty objęto 14 osób, w 2020 r. z ich wsparcia skorzystało 11 osób. Specjaliści prowadzą dziennik wizyt, w którym rejestrowane były obecności osób na zajęciach indywidualnych bądź grupowych.

Gmina także zapewniała poradnictwo prawne udzielane przez:

- radcę prawnego w siedzibie Miejsko - Gminnej Biblioteki Publicznej w Przemkowie w poniedziałki i czwartki w godz. 14.00 – 18.00, a w piątki w godzinach 11.00 – 15.00. Usługa obejmowała poradnictwo oraz konsultacje indywidualne z prawa cywilnego, rodzinnego i prawa pracy.

Mieszkańcy Gminy Przemków mogli skorzystać także z pomocy specjalistów z Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Polkowicach. Z tej formy pomocy w 2019 r. skorzystały 24 rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 52)

b) Mediacje

Na terenie Gminy nie było prowadzone w ramach wsparcia rodzin takie działanie, z uwagi na

brak zdiagnozowanych potrzeb i wniosków w tym zakresie. Ośrodek jednak współpracuje w tym obszarze z Sądem Rejonowym w Głogowie, w którym organizowane są mediacje.

c) Usługi opiekuńcze i specjalistyczne

Zgodnie z oświadczeniem Kierownika OPS, cyt.: „*W okresie od lipca 2019 r. do lipca 2020 r. nie wpłynął wniosek o potrzebę udzielenia wsparcia w postaci usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych.*” (dowód: akta kontroli str.52-53)

Zgodnie z art. 176 ust 3 lit. a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych objęte zostały wsparciem ze strony asystenta rodziny.

Ustalono, iż w okresie objętym kontrolą w Ośrodku zatrudniony był 1 asystent rodziny. Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, jego praca nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była prowadzona. Asystent rodziny nie prowadził także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, Kierownik Ośrodka przydzielał asystenta rodziny zgodnie z art. 11 ustawy. Liczba rodzin, z którymi asystent prowadził w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym. W okresie podlegającym kontroli pracą asystentów rodziny wsparto 18 rodzin, z tego w 8 przypadkach zakończono pracę z uwagi na: osiągnięcie celów (2 rodziny), brak współpracy (5 rodzin), rezygnacja rodziny (1 rodzina). (dowód: akta kontroli str. 54-59)

Na dzień kontroli w Gminie Przemków w pieczy zastępczej umieszczonych było 26 dzieci z 16 rodzin. Tylko z 2 rodzinami, których dzieci przebywały w pieczy zastępczej współpracował i nadal współpracuje asystent, 5 rodzin początkowo podjęło współpracę z asystentem, potem część zrezygnowała z niej, a część rodzin zamieszkała poza terenem gminy. Dziewięć rodzin nie nawiązało współpracy lub nie wyraziło zgody na pomoc asystenta rodziny. (dowód: akta kontroli str. 60-82)

Kontrola wybranych akt pracy asystenta z rodziną wykazała, że:

- W przypadku, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał rodzinny wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 ze zm.). Następnie

po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, z której wynikała konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik socjalny sporządzał wniosek o powyższą formę wsparcia, przekazując go do Kierownika Ośrodka. Informacja o potrzebie przydzielenia asystenta odnotowana było także każdorazowo w kwestionariuszu wywiadu.

- Kierownik Ośrodka po otrzymaniu wniosku pracownika socjalnego, przydzielał rodzinie asystenta rodziny. W przypadku jednej rodziny asystent został przydzielony z wniosku Sądu.
- Wspieranie rodziny było prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem.
- Asystent rodziny wstępnie opracowywał dla swoich potrzeb tzw. „ocenę sytuacji rodziny”, w której określał najważniejsze problemy z jakimi boryka się rodzina, a następnie określał najpilniejsze cele krótkoterminowe do zrealizowania w środowisku w okresie najbliższego miesiąca.
- Dla każdej z rodzin opracowany był następnie plan pracy z rodziną obejmujący zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, zawierający terminy ich realizacji oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich wykonanie. Przedmiotowe dokumenty zawierały w swojej treści przewidywane efekty pracy, co jest zgodne z art. 15 ust. 3 ustawy. Plany były aktualizowane co 3- 4 miesiące.
- W skontrolowanych aktach rodzin wspieranych przez asystenta znajdował się druk „działania podejmowane na rzecz rodziny”, zawierający informacje o ustaleniach dokonanych podczas wizyt domowych, notatki z rozmów z rodziną i podjętych na rzecz rodziny działań. Ponadto w teczkach rodzin znajdowało się wiele notatek służbowych oraz prowadzonej w sprawie rodziny korespondencji.
- Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy w szczególności dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy. Asystent rodziny sporządzał okresowe oceny sytuacji rodziny przekazując je Kierownikowi OPS. We wszystkich przypadkach przestrzegano 6 miesięcznego terminu sporządzenia tej oceny. Przedmiotowe dokumenty były każdorazowo pieczętowane i podpisywane przez asystenta rodziny oraz Kierownika Ośrodka, który w ten sposób potwierdzał zapoznanie się z ich treścią. Z okresowych ocen sytuacji rodzin wynikało, iż w niektórych przypadkach założone efekty pracy z rodziną nie zostały osiągnięte lub zostały osiągnięte częściowo, co było przesłanką do dalszej pracy z rodziną, na podstawie opracowanego kolejnego planu pracy z rodziną. Należy pamiętać, że wskazanie zasadności zakończenia pracy z rodziną winno

wynikać z zapisów okresowej oceny sytuacji rodziny dotyczących zrealizowania planu pracy z rodziną. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy, asystent rodziny w takim przypadku monitorował tę rodzinę po zakończonej współpracy.

(dowód: akta kontroli str. 95-101)

Kierownik Ośrodka oświadczył, iż na terenie Gminy Przemków nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego, o których mowa w art. 176 pkt 3 lit. c ustawy. Potwierdzeniem powyższego są również składane w bieżącym roku sprawozdania za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej (DSR-PWD-2020, DSR-PWD-2020/2, WRiSPZ-G). Organ kontroli powiadomi odrębnym pismem Burmistrza Gminy Przemków o braku realizacji zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego i zapewnienia w nich miejsc dla dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 53, 114)

Gmina zgodnie z art. 176 pkt 5 ustawy, realizowała zadanie własne w postaci współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do łącznej liczby 26 dzieci. Zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, na dzień 17 czerwca 2020 r. wydatki ponoszone były odpowiednio w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej – za 7 dzieci;
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej – za 2 dzieci;
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej – za 17 dzieci.

Przyczynami stanowiącymi najczęstszą przesłankę do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej była postępująca niewydolność opiekuńczo - wychowawcza ich naturalnych rodzin oraz uzależnienia, głównie od alkoholu. Natomiast niemożność powrotów dzieci do rodzin biologicznych wynikała z braku chęci zmiany stylu życia rodzin, a tym samym poprawy ich funkcjonowania.

(dowód: akta kontroli str. 102-105)

Kontrola kwalifikacji zawodowych pracowników Ośrodka prowadzących pracę z rodziną, w tym asystenta rodziny potwierdziła, że spełniają oni w tym zakresie wymogi określone przepisami prawa. Gmina w okresie kontrolnym tworzyła także możliwości i finansowała szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe asystenta rodziny, co wynikało z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit. b ustawy.

(dowód: akta kontroli str.106)

Zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy, do dnia 31 marca każdego roku wójt winien złożyć radzie gminy roczne sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz

przedstawia potrzeby związane z ich realizacją. Analiza przedłożonej przez Kierownika OPS dokumentacji wykazała, iż przedmiotowe sprawozdanie zostało sporządzone i złożone w dniu 25 marca 2020 r. *(dowód: akta kontroli str.107-11)*

Stosując art. 177 ustawy, w okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny, w tym „Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”, w ramach którego współfinansowano zatrudnienie asystentów rodziny oraz „Posiłek w szkole i domu na lata 2019 – 2023”. *(dowód: akta kontroli str. 53)*

W świetle art. 176 pkt 3 lit. b oraz pkt 4 lit. c ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. Prowadzone postępowanie wykazało, iż w okresie objętym kontrolą nie funkcjonowały rodziny wspierające. Na podstawie przedłożonej dokumentacji stwierdzono, iż Ośrodek poszukiwał kandydatów (informacje na stronach OPS i tablicach ogłoszeń) do pełnienia funkcji rodziny wspierającej, tworząc warunki do ich działania. Dodatkowo pracownicy socjalni rozpowszechniali informacje w tym zakresie wśród mieszkańców Gminy. W okresie objętym kontrolą, nie stwierdzono zgłoszeń osób zainteresowanych pełnieniem funkcji w przedmiotowym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 112 - 113)

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym w Ośrodku Pomocy Społecznej w Przemkowie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Pouczenie:

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821).

.....
(członek zespołu inspektorów)

.....
(członek zespołu inspektorów)

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Iwona Drelichowska-Siopa

.....
Dyrektor Ośrodka
(kierownik jednostki kontrolującej)

